

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
fremsat den 8. september 2016¹

Sag C-365/15

**Wortmann KG Internationale Schuhproduktionen
mod
Hauptzollamt Bielefeld**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Finanzgericht Düsseldorf (domstolen i skatte- og afgiftsretlige sager i Düsseldorf, Tyskland))

»Toldunionen og den fælles toldtarif — tilbagebetaling af importafgiftsbeløb — annullation af forordningen om indførelse af en antidumpingtold — gyldigheden af toldkodeksens artikel 241 — toldkodeksens anvendelsesområde — forpligtelse til at betale renter«

1. Efter annullationen af en fastsættelse af antidumpingtold på import af fodtøj med oprindelse i Kina og Vietnam som følge af, at Domstolen havde erklæret den forordning, hvormed antidumpingtolden indførtes, ugyldig², tilbageførte den tyske toldmyndighed det beløb, som importvirksomheden havde betalt med urette. Toldmyndigheden afviste derimod, at det tilbagebetalte beløb skulle forhøjes med renter, hvilket virksomheden havde fremsat krav om med virkning fra datoen for betalingen af hovedstolen.
2. Tvisten mellem importøren og den tyske toldmyndighed verserer ved Finanzgericht Düsseldorf (domstolen i skatte- og afgiftsretlige sager i Düsseldorf, Tyskland), som anmoder Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse om fortolkningen af EU-rettens bestemmelser på dette område.
3. Toldmyndigheden afviste nærmere betegnet at betale de renter, der var stillet krav om, med henvisning til toldkodeksens artikel 241³, sammenholdt med den nationale bestemmelse, som kun anerkender forrentning fra datoen for sagens anlæggelse. Ifølge de tyske myndigheder understøtter den fælles anvendelse af begge bestemmelser afvisningen af importørens krav.
4. Ifølge Domstolens faste praksis skal de tilbagebetalte beløb som et almindeligt princip forhøjes med de tilsvarende renter fra datoen for den uretmæssige betaling, såfremt myndigheden skal tilbagebetale indtægter, som den har opkrævet under overtrædelse af EU-retten. Toldkodeksens artikel 241 udelukker (med visse nuancer) imidlertid betaling af renter, når toldmyndighederne skal tilbagebetale importafgifter.

1 — Originalsprog: spansk.

2 — Rådets forordning (EF) nr. 1472/2006 af 5.10.2006 om indførelse af en endelig antidumpingtold og endelig opkrævning af den midlertidige told på importen af visse typer af fodtøj med overdel af læder med oprindelse i Folkerepublikken Kina og Vietnam (EUT 2006, L 275, s. 1).

3 — Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 af 12.10.1992 om indførelse af en EF-toldkodeks (herefter »toldkodeksen«) (EFT 1992, L 302, s. 1).

5. Spændingen mellem hovedreglen (som taler for betaling af renter) og den ene bestemmelse (som taler imod dette) har udgjort en stor del af den præjudicielle sag, hvori det er blevet gjort gældende, at toldkodeksens artikel 241 er ugyldig, idet den potentielt er uforenelig med et almindeligt princip i EU-retten, som er fastslået i Domstolens praksis.

6. Tvisten minder om en diskussion, der går mange hundrede år tilbage i historien om lovbestemte renter, dvs. renter, der ikke er aftalt mellem parterne, men derimod pålagt *ex lege*. Sporene af det gamle brudstykke af Paulus' bog om renter, *Fiscus ex suis contractibus usuras non dat, sep ipse accipit*⁴, fra Digesterne, forekommer stadig at give genlyd i de lovtekster, der gør brug af denne gamle sondring, alt efter om det drejer sig om forpligtelser, der er til byrde eller til gavn for skattevæsenet.

I – Retsforskrifter EU-retten

Toldkodeksen

7. Artikel 236, stk. 1, bestemmer:

»Godtgørelse af import- eller eksportafgifter ydes, hvis det godtgøres, at det pågældende beløb på betalingstidspunktet ikke var skyldigt efter lovgivningen, eller at beløbet er blevet bogført i strid med artikel 220, stk. 2.

[...]«

8. Artikel 241 bestemmer:

»Toldmyndighedernes godtgørelse af import- eller eksportafgifter samt eventuel låne- eller morarente opkrævet i forbindelse med betalingen medfører ikke, at myndighederne skal betale rente. Der betales dog rente,

— når en afgørelse om, at en anmodning om godtgørelse skal imødekommes, ikke er fuldbyrdet inden for en frist på tre måneder, efter at den er truffet

— når det følger af nationale bestemmelser.

[...]«

Forordning nr. 1472/2006

9. Artikel 1, stk. 1 og 4, bestemmer:

»1. Der indføres hermed en endelig antidumpingtold på import af fodtøj med overdel af læder eller kunstlæder, undtagen sportsfodtøj, fodtøj, hvortil der kræves en særlig teknologi, hjemmefodtøj og andre typer af indendørs fodtøj og fodtøj med beskyttelseståkappe, med oprindelse i Folkerepublikken Kina og Vietnam og henhørende under KN-kode [i den kombinerede nomenklatur]: [...]

[...]

4. Gældende bestemmelser vedrørende told finder anvendelse, medmindre andet er fastsat.«

4 — Skattevæsenet modtager renter i sine kontrakter, men betaler dem ikke, i *Liber singularis de usuris*, Paulus, D.22.1.17.5. Begrebet kontrakter skal i denne sammenhæng forstås som skyldforhold, hvilket resten af Paulus' sætning indikerer.

Tysk ret

Abgabenordnung (loven om skatter og afgifter, herefter »AO«)

10. § 1, stk. 1 og 3, bestemmer:

»1. Denne lov gælder for alle skatter og afgifter, herunder tilbagebetaling af skatter og afgifter, der reguleres af tysk ret eller EU-ret, for så vidt som de administreres af forbundsstatens eller delstaternes skattemyndigheder. Den finder kun anvendelse med forbehold af EU-retten [...]

3. Med forbehold af EU-retten finder bestemmelserne i denne lov tilsvarende anvendelse på andre fiskale forpligtelser [...]«

11. § 3, stk. 3 og 4, bestemmer:

»3. Import- og eksportafgifter i henhold til toldkodeksens artikel 4, nr. 10) og 11), er afgifter i denne lovs forstand.

4. Andre fiskale forpligtelser er [...] renter (§§ 233-237), [...] samt renter i toldkodeksens forstand [...]«

12. § 37, stk. 1 og 2, bestemmer:

»1. Krav vedrørende skyldige skatter og afgifter er [...] krav på tilbagebetaling i henhold til stk. 2 [...]

2. Såfremt en skat eller afgift [...] er blevet betalt eller tilbagebetalt uden retlig grund, har den, for hvis regning betalingen er foretaget, over for modtageren af betalingen krav på tilbagebetaling af det betalte eller tilbagebetalte beløb [...]«

13. § 233 bestemmer:

»Krav vedrørende skyldige skatter og afgifter (§ 37) forrentes kun, såfremt dette er fastsat ved lov [...]«

14. Artikel 236, stk. 1, har følgende ordlyd:

»1. Hvis en fastsat skat eller afgift nedsættes eller en tilbagebetaling heraf indrømmes ved en retskraftig retsafgørelse eller på grundlag af en sådan afgørelse, skal det omhandlede beløb med forbehold af stk. 3 forrentes fra sagens anlæggelse til udbetalingsdagen [...]«

II – Faktiske omstændigheder i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

15. I årene 2006 til 2012 bragte Wortmann KG Internationale Schuhproduktionen (herefter »Wortmann«) i eget navn varer fra sine datterselskaber, der var oplagt på et toldoplag, i fri omsætning. Der var tale om fodtøj med overdel af læder med oprindelse i Folkerepublikken Kina og Vietnam indkøbt fra leverandøren Brosmann Footwear (HK) Ltd (herefter »Brosmann«) og fra producenten Seasonable Footwear (Zhong Shan) Ltd. (herefter »Seasonable«).

16. Hauptzollamt Bielefeld (toldkontoret i Bielefeld, Tyskland) pålagde Wortmann antidumpingtold i henhold til forordning nr. 1472/2006. Med henvisning til to sager, der afventer afgørelse fra Domstolen (appelsagerne C-247/10 P⁵ og C-249/10 P⁶), indgav Wortmann fra den 22. juli 2010 og fremefter flere anmodninger om tilbagebetaling af antidumpingtold, som virksomheden havde betalt siden 2006.

17. I Brosmann-dommen⁷ annullerede Domstolen forordning nr. 1472/2006 »for så vidt som den angår Brosmann Footwear (HK) Ltd, Seasonable Footwear (Zhongshan) Ltd, [...]«.

18. Henset til denne dom tilbagebetalte toldkontoret i Bielefeld Wortmann antidumpingtold for 2007 (61 895,49 EUR) og 2008 (92 870,62 EUR) ved afgørelse af 17. april 2013.

19. Den 29. november 2013 anmodede Wortmann om betaling af renter af de respektive tilbagebetalte beløb regnet fra tidspunktet for betalingen af antidumpingtolden. Myndigheden afslog denne anmodning, eftersom den var af den opfattelse, at de i toldkodeksens artikel 241 nævnte omstændigheder ikke forelå: Der var ikke indtrådt en forsinkelse på tre måneder i forbindelse med fuldbyrdelsen af den aftalte tilbagebetaling, og i henhold til tysk ret kan forrentning kun komme på tale fra tidspunktet for sagens anlæggelse.

20. Finanzgericht Düsseldorf (domstolen i skatte- og afgiftsretlige sager i Düsseldorf), hvorved der blev indgivet klage over afslaget på at betale renter, er i princippet af den opfattelse, at betalingen heraf ikke følger af ordlyden af toldkodeksens artikel 241, eftersom sagsøgerens påstand kun kan støtte sig på nationale bestemmelser, som udelukkende anerkender retten til at kræve forrentning af skyldige skatter og afgifter fra tidspunktet for sagens anlæggelse (AO's §§ 233 og 236).

21. Finanzgericht Düsseldorf (domstolen i skatte- og afgiftsretlige sager i Düsseldorf) er imidlertid i tvivl om, hvorvidt dette afslag er i overensstemmelse med EU-rettens almindelige principper, som er fastlagt i Domstolens praksis, hvorefter retten til tilbagebetaling ikke er begrænset til tilbagebetaling af afgifter, der er opkrævet med urette, men også omfatter beløb, der er betalt til staten eller indeholdt af denne i direkte forbindelse med denne afgift. Dette omfatter navnlig også det tab, der følger af, at pengebeløb ikke har været til rådighed som følge af skatteopkrævning i form af forskudsskat⁸. Derfor er medlemsstaterne i henhold til EU-retten forpligtede til at tilbagebetale de afgiftsbeløb, som er opkrævet i strid med EU-retten, med renter.

22. På denne baggrund har den forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 241 i Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 af 12. oktober 1992 om indførelse af en EF-toldkodeks fortolkes således, at den nationale lovgivning, hvortil der henvises i denne bestemmelse, under hensyntagen til det EU-retlige effektivitetsprincip også skal fastsætte forrentning af tilbagebetalte importafgifter fra tidspunktet for betalingen af afgiftsbeløbene til udbetalingen af disse beløb i tilfælde, hvor der ikke er rejst krav om tilbagebetaling ved en national domstol?«

III – Retsforhandlingerne ved Domstolen og parternes anbringender

A – Retsforhandlingerne

23. Forelæggelseskendelsen indgik til Domstolens Justitskontor den 14. juli 2015.

5 — Dom af 15.11.2012, Zhejiang Aokang Shoes mod Rådet (EU:C:2012:710).

6 — Dom af 2.2.2012, Brosmann Footwear (HK) m.fl. mod Rådet (C-249/10 P, herefter »Brosmann-dommen«, EU:C:2012:53).

7 — Sag Brosmann Footwear (HK) m.fl. mod Rådet (C-249/10 P, EU:C:2012:53).

8 — Dom af 18.4.2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250, præmis 20 ff.).

24. Wortmann, toldkontoret i Bielefeld, den tyske og den italienske regering samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg inden for den frist, der er fastsat i artikel 23, stk. 2, i statuten for Domstolen.

25. I overensstemmelse med artikel 24, stk. 2, i statuten for Domstolen besluttede den forelæggende ret at forelægge Rådet et spørgsmål med anmodning om en skriftlig redegørelse for dets holdning til spørgsmålet om gyldigheden af toldkodeksens artikel 241, henset til Domstolens praksis, hvorefter princippet om, at medlemsstaternes forpligtelse til at tilbagebetale de afgiftsbeløb, som er opkrævet i strid med EU-retten, med renter, udspringer af EU-retten⁹. Rådet besvarede denne den 2. maj 2016.

26. Den 13. maj 2016 fremlagde Kommissionen dokumentation vedrørende tilblivelsen af forordning (EØF) nr. 1854/89¹⁰, for at parterne skulle blive bekendt hermed og drøfte den, hvilket skete på retsmødet.

27. Efter fastsættelsen af datoen for retsmødet blev parterne i overensstemmelse med artikel 61, stk. 2, i Domstolens procesreglement anmodet om at koncentrere deres mundtlige indlæg om spørgsmålet vedrørende foreneligheden mellem toldkodeksens artikel 241 og Domstolens praksis, som blev gengivet i det spørgsmål, der var blevet sendt til Rådet, og om, hvorvidt denne bestemmelse er gyldig.

28. Den 25. maj 2016 blev der afholdt retsmøde, hvor Wortmann, toldkontoret i Bielefeld, Tyskland, den tyske regering, Europa-Kommissionen og Rådet gav fremmøde.

B – *Sammenfatning af parternes anbringender*

29. Wortmann er af den opfattelse, at forpligtelsen til at betale renter som følge af annullationen af forordning nr. 1472/2006 ved Brosmann-dommen ikke er et resultat af anvendelsen af toldkodeksen, men derimod et direkte resultat af den primære EU-ret, navnlig, på den ene side, af et almindeligt princip, som er udviklet og fastslået af Domstolen, og, på den anden side, af fortolkningen af den nævnte dom i overensstemmelse med artikel 266 TEUF, som medfører ret til afskaffelse af alle konsekvenser, der udspringer af anvendelsen af en retsakt, som Domstolen har erklæret ulovlig, med tilbagevirkende kraft.

30. Wortmann har gjort gældende, at virksomheden er direkte begunstiget af Brosmann-dommen i sin egenskab af importør af fodtøj fra leverandørerne Brosmann og Seasonable, samt at princippet om loyalt samarbejde, der er fastlagt i artikel 4, stk. 3, TEU, indebærer fuld tilbagebetaling, inklusive renter, af uretmæssigt opkrævet antidumpingtold, som var genstand for nævnte dom, eftersom der er tale om Den Europæiske Unions egne indtægter, som medlemsstaternes toldmyndigheder har opkrævet.

31. Wortmann er endelig af den opfattelse, at Domstolen bør svare den forelæggende ret, at toldkodeksens artikel 241 ikke finder anvendelse, og at en importør, som har betalt antidumpingtold på grundlag af en forordning, som Domstolen har annulleret, har ret til tilbagebetaling af de betalte beløb med tillæg af renter fra datoen for betalingen til datoen for tilbagebetalingen af det fulde beløb. Såfremt Domstolen er af den opfattelse, at toldkodeksens artikel 241 finder anvendelse, har Wortmann foreslået, at den fortolkes således, at den nationale lovgivning, som denne artikel henviser til, skal foreskrive, at der betales renter af den tilbagebetalte antidumpingtold, også i de tilfælde, hvor der ikke er anlagt sag ved en national domstol.

9 — Skrivelse af 6.4.2016.

10 — Rådets forordning af 14.6.1989 om bogføring af importafgifter og eksportafgifter, der udgør en toldskyld, og om vilkårene for betaling heraf (EFT 1989, L 186, s. 1).

32. Ifølge toldkontoret i Bielefeld, den tyske regering og Kommissionen gør ingen af de to undtagelser, som er fastlagt i toldkodeksens artikel 241, sig gældende i hovedsagen. Denne EU-retlige bestemmelse udelukker anvendelse af effektivitetsprincippet, selv om den giver medlemsstaterne mulighed for at etablere en anden ordning som undtagelse fra hovedreglen, hvorefter der ikke er nogen forpligtelse til at betale renter.

33. Toldkontoret i Bielefeld er navnlig af den opfattelse, at toldkodeksens artikel 241 ikke kan fortolkes således, at den nationale lovgivning, som den henviser til, nødvendigvis skal kræve betaling af renter af de beløb, der er blevet tilbagebetalt, idet de udgør en uretmæssig importafgift.

34. Den tyske regerings synspunkt minder om holdningen hos toldkontoret i Bielefeld. Den har desuden gjort gældende, at et benægtende svar på det præjudicielle spørgsmål bekræftes af følgende årsager:

- Den nye toldkodeks¹¹ fjerner den undtagelse, der gør sig gældende for eventuelle regler, der er fastlagt i de nationale lovgivninger, hvilket yderligere begrænser muligheden for at opkræve renter i forbindelse med tilbagebetaling.
- Fritagelsen for betaling af renter i henhold til toldkodeksens artikel 241 begrundes med ordningen med den oprindelige fastsættelse af told, som gør varerne umiddelbart tilgængelige, således at de kan bringes i omsætning.

35. Den italienske regering er af den opfattelse, at enhver form for tilbagebetaling af uretmæssige indtægter forudsætter en forudgående klage. Dermed kan der kun påløbe renter fra datoen for klagen. En national bestemmelse, der foreskriver dette, er ikke i strid med EU-retten. Domstolens praksis i dommen i sagen Littlewoods Retail m.fl. og i Irimie-dommen¹² kan ikke overføres til denne sag, eftersom den omhandler antidumpingtold, der pålægges i henhold til en forordning fra Rådet, der var fuldt ud gyldig og gældende på betalingstidspunktet, og som efterfølgende blev annulleret af Domstolen. Den italienske regering har tilføjet, at de tyske myndigheder måtte foretage en vurdering af Wortmanns nærmere omstændigheder for at kunne afgøre, hvorvidt virkningerne af Brosmann-dommen gjorde sig gældende for denne virksomhed. I denne forbindelse blev retten til tilbagebetaling gjort gældende ved anmodningen om tilbagebetaling af den betalte antidumpingtold.

36. Endelig har den italienske regering fremhævet, at den tilsidesættelse, der ligger til grund for retten til tilbagebetaling i denne sag, ikke kan tilskrives medlemsstaterne, men derimod EU's institutioner. Den har derfor foreslået Domstolen, at den – såfremt den beslutter at anvende praksis fra Irimie-sagen¹³ – udtaler, at den berørte medlemsstat kan tage retsmidler i anvendelse mod den ansvarlige EU-institution med henblik på at kræve godtgørelse af de yderligere byrder, som medlemsstaten har måttet afholde.

37. Kommissionen har ud over førnævnte argumenter tilføjet, at der må sondres mellem udligningsrenter og morarenter og tages højde for forbuddet mod ugrundet berigelse. Den har vurderet, at retspraksis vedrørende retten til at opkræve renter¹⁴ er blevet fastlagt i sager, hvor en national bestemmelse havde tilsidesat EU-retten, og hvor sagsøgerne desuden havde ført bevis for de skader, de havde lidt. Betaling af udligningsrenter, som ville være tilfældet i den foreliggende sag, forudsætter konkrete beviser for den lidte skade hos den, der kræver betaling.

11 — Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 952/2013 af 9.10.2013 om EU-toldkodeksen (EUT 2013, L 269, s. 1), artikel 116, stk. 6.

12 — Dom af 19.7.2012, Littlewoods Retail m.fl. (C-591/10, EU:C:2012:478), og af 18.4.2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250).

13 — Dom af 18.4.2013 (C-565/11, EU:C:2013:250).

14 — Dom af 8.3.2001, Metallgesellschaft m.fl. (C-397/98 og C-410/98, EU:C:2001:134, præmis 83 og 87-95), af 12.12.2006, Test Claimants in the FII Group Litigation (C-446/04, EU:C:2006:774, præmis 197-220), af 19.7.2012, Littlewoods Retail m.fl. (C-591/10, EU:C:2012:478, præmis 22-34), og af 18.4.2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250, præmis 16-29).

38. Kommissionen har subsidiært anført, at Wortmann ikke kan påberåbe sig artikel 266 TEUF til støtte for sine påstande, eftersom: a) virksomheden ikke deltog i den procedure ved Unionens retsinstanser, som mundede ud i Brosmann-dommen, og b) de morarenter, der tilskrives efter artikel 266 TEUF, først gør sig gældende fra tidspunktet for afsigelsen af Brosmann-dommen. For så vidt angår udligningsrenterne ville de kunne opkræves ved at anlægge sag mod Rådet og Kommissionen vedrørende ansvar uden for kontraktforhold.

39. For så vidt angår muligheden for, at toldkodeksens artikel 241 har tilsidesat trindhøjere normer¹⁵, har Kommissionen fremhævet, at den nationale ret ikke har stillet spørgsmål ved gyldigheden af førstnævnte. Den er desuden af den opfattelse, at EU-lovgiver råder over en skønsmargen, som ikke er overskredet, eftersom den manglende anerkendelse af retten til at modtage renter af de for meget betalte beløb udgør en rimelig balance: Importøren opnår en fordel ved at kunne råde over varerne øjeblikkeligt og accepterer som modydelse ikke at opkræve renter af eventuelle beløb, der er betalt for meget.

40. Såfremt Domstolen træffer afgørelse om, at der skal betales renter af de beløb, der er genstand for tilbagebetaling, skal det ifølge Kommissionen tages i betragtning: a) at retten til betaling af udligningsrenter kræver bevis for reel skade eller tab, hvilket ikke foreligger i denne sag, idet importøren systematisk overvælter antidumpingtolden på køberen, b) at den sagsøgte myndighed kan påberåbe sig undtagelsen vedrørende importørens ugrundede berigelse¹⁶, og c) at alle accessoriske spørgsmål vedrørende tilbagebetaling af uretmæssige indtægter, herunder betaling af renter, rentesatsen og datoen for beregning, på grund af manglen på EU-bestemmelser skal afgøres i henhold til den nationale lovgivning.

41. Ifølge Kommissionen udelukker toldkodeksens artikel 241 i sidste ende betaling af udligningsrenter for uretmæssig opkrævning af antidumpingtold, medmindre den nationale lovgivning anerkender denne ret. Denne nationale lovgivning skal ikke nødvendigvis omfatte forpligtelsen til at betale renter af tilbagebetalt antidumpingtold i perioden mellem datoen for betalingen af denne told og datoen for tilbagebetalingen, medmindre der foreligger et forudgående krav, der er gjort gældende ved domstolene.

42. Rådet har med henvisning til tilblivelseshistorien for toldkodeksens artikel 241 gjort gældende, at den er gyldig. Rådet har anført, at den i forelæggelseskendelsen nævnte praksis fra Domstolen ikke finder anvendelse på sagen, eftersom den omhandler situationer, der ikke er omhandlet i EU-retten. I denne sag er der derimod en udtrykkelig bestemmelse om forrentning, toldkodeksens artikel 241, som afspejler den balance, som EU-lovgiver har ønsket at bevare mellem toldmyndighederne og importørerne. Rådet har subsidiært foreslået en fortolkning af toldkodeksens artikel 241, der er i overensstemmelse med den primære ret, hvorefter det kan udledes, at de nationale bestemmelser skal foreskrive en sådan betaling af renter.

15 — På retsmødet argumenterede Kommissionen for, at toldkodeksens artikel 241 var gyldig, idet den henviste til dens udarbejdelse og de vilkår, som efter Kommissionens opfattelse ligger til grund for forpligtelsen til at betale renter, herunder kravet om at føre bevis for en skade. Den accepterede, at det i sidste instans er muligt at fortolke denne artikel i overensstemmelse med EU-retten.

16 — Dom af 9.11.1983, San Giorgio (199/82, EU:C:1983:318, præmis 13).

IV – Bedømmelse

43. For det første må enhver tvivl for så vidt angår toldkodeksens forbindelse med denne sag afklares. På den ene side henviste forordning nr. 1472/2006 udtrykkeligt til denne kodeks, idet den indførte antidumpingtold på import af fodtøj¹⁷. På den anden side er ordningen vedrørende fastsættelse af antidumpingtold i det væsentlige understøttet af ordningen vedrørende fastsættelse af satserne i den fælles toldtarif¹⁸, således at antidumpingtold ikke kan adskilles fra toldkodeksen, om end den er forskellig fra told¹⁹.

44. Jeg er ligeledes af den opfattelse, at dette spørgsmål implicit besvares ved hjælp af Domstolens praksis²⁰, hvorefter toldkodeksen indeholder retningslinjerne for tilbagebetaling af antidumpingtold.

45. Domstolen er blevet forelagt tre muligheder for så vidt angår anvendelsen af toldkodeksens artikel 241 på hovedsagen. Den første mulighed er fortaler for en »lineær« fortolkning, hvorved hovedreglen gives forrang (dvs. at der gives afslag på betaling af renter), eftersom ingen af de to i bestemmelsen fastlagte undtagelser gør sig gældende. Den anden foreslår, at det erklæres, at reglen, der indgår i denne bestemmelse, netop på grund af sin prohibitive karakter over for betaling af renter i forbindelse med tilbagebetalingen af hovedstolen er i strid med et grundlæggende princip i EU-retten og dermed ugyldig. Den tredje foreslår en nuanceret fortolkning af toldkodeksens artikel 241, som udelukker faktiske omstændigheder som disse, hvor der kræves tilbagebetaling af antidumpingtold på grund af en forudgående ugyldighedserklæring af den retsakt, hvormed de indførtes, fra artiklens anvendelsesområde.

46. Af årsager, som jeg vil gøre rede for i det følgende, er jeg af den opfattelse, at den tredje mulighed er den, der er mest passende, henset til denne sags omstændigheder. Toldkodeksens artikel 241 regulerer »almindelige« situationer, hvor en fastsættelse (af bl.a. antidumpingtold) annulleres på grund af mangler i udspecificeringen af de enkelte elementer i toldskylden²¹. Jeg mener imidlertid ikke, at den omfatter situationer, hvor tilbagebetalingen af de betalinger, som importørerne har foretaget med urette, udspringer af ugyldighedserklæring af den forordning, der indførte forpligtelsen til at foretage disse betalinger.

47. For at kortlægge de årsager, der ligger til grund for hovedreglen (som er imod betaling af renter i forbindelse med tilbagebetaling af told), er det efter min opfattelse relevant at se nærmere på bestemmelsens tilblivelse ifølge den af Kommissionen tilvejebragte dokumentation, som var genstand for kontradiktion på retsmødet.

48. Det fremgår af denne dokumentation, at oprindelsen til toldkodeksens artikel 241 er artikel 17a i forordning (EØF) nr. 1430/79²², som blev tilføjet ved artikel 25, stk. 3, i forordning nr. 1854/89. Sjettes betragtning til sidstnævnte forordning – i henhold til det forslag til forordning, som blev offentliggjort af Rådets Gruppe vedrørende Økonomiske Spørgsmål, mødet den 11. og 12. marts 1986, indeholdt to

17 — Jf. artikel 1, stk. 4, i forordning nr. 1472/2006, gengivet i punkt 9.

18 — I den konkrete sag blev den i forordning nr. 1472/2006 fastlagte told fastsat som en procentsats over toldtariffen. Forud for fastsættelsen skal den relevante sats anvendes på toldværdien for at bestemme toldkontingentet. Derefter lægges procentsatsen for antidumpingtolden til dette toldkontingent (artikel 1, stk. 3, i forordning nr. 1472/2006).

19 — Det formelle begreb for antidumpingtold bygger på nomenklaturen for den fælles toldkodificering ved hjælp af tilføjelsen af fire alfanumeriske tegn til koderne i den kombinerede nomenklatur (supplerende Taric-kode). Rådets forordning (EØF) nr. 2658/87 af 23.7.1987 om told- og statistiknomenklaturen og den fælles toldtarif (EFT 1987, L 256, s. 1) nævner de såkaldte »Taric-underpositioner« og henviser til bilag II, hvis punkt 4 nævner antidumpingtold.

20 — Jf. i denne forbindelse dom af 27.9.2007, Ikea Wholesale (C-351/04, EU:C:2007:547), af 14.6.2012, CIVAD (C-533/10, EU:C:2012:347), og af 4.2.2016, C & J Clark International (C-659/13 og C-34/14, EU:C:2016:74). I disse sager var Domstolen af den opfattelse, at antidumpingtold betalt i henhold til en forordning, der er erklæret ugyldig, ikke er skyldige efter lovgivningen i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i toldkodeksens artikel 236, stk. 1, og at toldkodeksens artikel 236, stk. 2, skulle fortolkes, eftersom denne bestemmelse er relevant for at afgøre, hvorvidt der skal ske tilbagebetaling.

21 — Kommissionen kvalificerede dem i retsmødet som »tekniske mangler«.

22 — Rådets forordning af 2.7.1979 om godtgørelse af eller fritagelse for import- eller eksportafgifter (EFT 1979, L 175, s. 1).

sætninger, som blev slettet ved Rådets ændring af 28. november 1988, hvorved den endelige affattelse blev vedtaget²³. På trods af at disse sætninger blev slettet, fremgår det, at formålet med reglen var at skabe en vis lighed mellem aktørerne og toldmyndighedens situation for så vidt angår forrentning, når den oprindelige fastsættelse af told på den ene eller anden måde skal ændres efterfølgende på grund af fejl, der har kunnet opstå på grund af hastværk i toldbehandlingen.

49. Betragtningens affattelse, som kaster lys over bestemmelsens egentlige betydning, placerer de berørte parter i et rimeligt lige forhold. Udformningen af proceduren for den oprindelige fastsættelse af toldskylden er sket på et grundlag, der er så skrøbeligt, at det berettiger, at hverken myndigheden eller den afgiftspligtige person som generel retningslinje er forpligtet til at betale renter i løbet af den (korte) mellemliggende periode, såfremt fastsættelsen skal korrigeres efterfølgende, hvad enten beløbet er for stort, eller der er sket en fejl.

50. Kommissionen har erkendt, at toldmyndigheden i visse tilfælde ikke fører kontrol med varerne, inden de frigives, og at de først efterfølgende fører kontrol med, at importen sker i overensstemmelse med forskrifterne. En eventuel ny fastsættelse på dette efterfølgende tidspunkt kan både medføre, at importøren skal betale den told, han ikke har betalt indtil dette tidspunkt (fejlagtig oprindelig fastsættelse), og at myndigheden skal tilbagebetale det beløb, der er betalt for meget. I begge tilfælde skal dette ske uden renter.

51. Dette afbalancerede princip, som gør sig gældende for den sædvanlige praksis ved toldbehandlingen af varer, hvor fristerne er korte, overføres til toldkodeksen og omsættes til hovedreglen i artikel 241 og til andre bestemmelser. Helt konkret foreskriver artikel 232, stk. 1, litra b), at debitor skal betale morarenter, når han ikke har betalt afgiftsbeløbet inden udløbet af de fastsatte frister (som fremgår af toldkodeksens artikel 222, stk. 1)²⁴, hvilket udgør den anden side af den generelle fritagelse af toldmyndigheden for betaling af renter i henhold til toldkodeksens artikel 241²⁵.

52. I denne forbindelse går fritagelsen for betaling af renter begge veje (myndigheden og økonomiske aktører) og er begrundet, henset til de *normale* omstændigheder ved anvendelsen af de elementer, der er nødvendige for at fastsætte toldskylden, i henhold til den implicitte præmis om, at den lovramme, der regulerer disse elementer ikke anfægtes, men at der derimod blot stilles spørgsmål ved kvantificeringen af elementerne eller specifikke omstændigheder desangående eller om den fastsættelse, der er foretaget²⁶.

53. En regel, der er tiltænkt disse tilfælde, kan ikke uden videre finde anvendelse på andre situationer, som ikke har meget at gøre med hastigheden af toldbehandlingen, eller de specifikke parametre for hver enkelt fastsættelse. Det kan den derimod godt på situationer, der vedrører den manglende gyldighed af den forordning, hvormed antidumpingtolden indføres. I sidstnævnte tilfælde følger retten

23 — Betragtningen, som er gengivet med de slettede sætninger i kursiv, var affattet som følger: »[...] under hensyn til den løbende udvikling i varetrafikken og kravet om hurtigst mulig frigivelse af varerne er toldvæsenets kontrolmetoder blevet tilpasset på en sådan måde, at toldvæsenet kun i meget få tilfælde kontrollerer varerne, før de frigives; kontrollen af, at importen og eksporten sker i overensstemmelse med forskrifterne, udsættes således og består oftest i en regnskabskontrol, som kan medføre efteropkrævning af et yderligere afgiftsbeløb; den person, der skal betale dette beløb, skal ikke bære de eventuelle følger af toldvæsenets kontrolmetoder, og en sådan efterfølgende tilbagebetaling bør umiddelbart ikke give anledning til, at der skal betales renter til toldmyndigheden; efterfølgende kontrol kan endvidere medføre godtgørelse af et for meget opkrævet afgiftsbeløb; det for meget opkrævede beløb er blevet beregnet på grundlag af oplysninger, som den pågældende selv har afgivet, og han har kunnet få rådighed over varerne meget hurtigere, end hvis de var blevet kontrolleret inden frigivelsen; en sådan godtgørelse bør derfor heller ikke give anledning til, at toldmyndigheden skal betale renter«.

24 — I dom af 31.3.2011, Aurubis Bulgaria (C-546/09, EU:C:2011:199), konstaterede Domstolen, at »[a]rtikel 232, stk. 1, litra b), i [...] EF-toldkodeks[en] [...] skal fortolkes således, at morarenter vedrørende udestående toldbeløb i henhold til denne bestemmelse alene kan opkræves i perioden efter udløbet af fristen for betaling af de nævnte beløb«.

25 — Denne balance er blevet overført til den nye toldkodeks (forordning nr. 952/2013, artikel 114 (som regulerer renter af toldskyld) og artikel 116, stk. 6 (som vedrører renter i tilfælde af godtgørelse eller fritagelse for import- eller eksportafgifter)).

26 — Kommissionen nævnte i retsmødet eksempler som fejl i tariferingen af varerne, i mængden af varer, der bringes i omsætning, eller i satserne for den fastsatte told.

til tilbagebetaling, såvel af det med urette betalte beløb som af renterne heraf, efter min opfattelse direkte af ugyldighedserklæringen af den forordning, hvormed antidumpingtolden indførtes. Sidstnævnte mister sit retsgrundlag, hvormed de forpligtelser, som den medførte, er uden gyldig »grund«, og de beløb, der er betalt i denne forbindelse, skal tilbageføres til dem, der har betalt dem.

54. Inden jeg fortsætter, finder jeg det hensigtsmæssigt at henvise til Domstolens praksis vedrørende tilbagebetaling af beløb, som nationale myndigheder (herunder toldmyndigheder) har modtaget med urette i strid med EU-retten. Efter denne gennemgang vil jeg foreslå et svar til den forelæggende ret, som kan vejlede den i forbindelse med dens endelige afgørelse²⁷.

55. Dommen i sagen *Metallgesellschaft m.fl.* og dommen i sagen *Test Claimants in the FII Group Litigation*²⁸ omhandlede tilbagebetaling af skat, der er opkrævet med urette, anvendelse af princippet om procesautonomi og tilbagebetaling af renter som accessorisk krav²⁹. I sidstnævnte dom fastslås, at »i tilfælde, hvor en medlemsstat har opkrævet skatter i strid med fællesskabsrettens regler, har borgerne ikke blot ret til tilbagebetaling af den skat, der er opkrævet med urette, men også af beløb, der er betalt til denne stat eller indeholdt af denne i direkte forbindelse med denne skat. [...] dette [...] omfatter [også] det tab, der følger af, at pengebeløb ikke har været til rådighed som følge af skatteopkrævningen i form af forskudsskat«³⁰. Kompensationen for, at pengebeløb ikke har været til rådighed, fastlægges dermed som en accessorisk forpligtelse til tilbagebetalingen af hovedstolen.

56. Dom *Littlewoods Retail m.fl.*³¹, som blev afsagt i en sag om tilbagebetaling af en afgift (moms), som var blevet betalt for meget på grund af manglende overholdelse af EU-retten, til en afgiftspligtig person, bygger på førnævnte retspraksis om retten til at få godtgjort såvel den afgift, der er opkrævet med urette, som de tab, der følger af, at pengebeløb ikke har været til rådighed. I dommen bemærkes, at »[d]et fremgår af denne retspraksis, at der af EU-retten kan udledes et princip om, at medlemsstaterne er forpligtede til at tilbagebetale de afgiftsbeløb, som er opkrævet i strid med EU-retten, med renter«³².

57. Dommen i sagen *Zuckerfabrik Jülich m.fl.*³³, som blev afsagt i en præjudiciel sag om gyldighed, erklærede forordning nr. 1193/2009³⁴ ugyldig, eftersom den beregningsmetode, den anvendte, var i strid med grundforordningen, Rådets forordning (EF) nr. 1260/2001 af 19. juni 2001 om den fælles markedsordning for sukker (EFT 2001, L 178, s. 1). Som følge heraf fastslog Domstolen, at der skulle ske tilbagebetaling af produktionsafgifter for sukker, som var opkrævet med urette, og bemærkede med henvisning til sin tidligere praksis, at »borgere, der har krav på tilbagebetaling af [...]afgifter [...], som er betalt med urette, og som er fastsat ved en ugyldig forordning, således også har krav på betaling af de dertilhørende renter«³⁵.

27 — Domstolen kan »af alle de elementer, der er anført af den nationale ret, og især af de i anmodningen anførte grunde, udlede de fællesskabsretlige elementer, der under hensyn til sagsgenstanden kræver en fortolkning eller i givet fald en gyldighedsbedømmelse« (dom af 29.11.1978, *Redmond* (83/78), EU:C:1978:214, præmis 26).

28 — Dom af 8.3.2001, *Metallgesellschaft m.fl.* (C-397/98 og C-410/98, EU:C:2001:134), og af 12.12.2006, *Test Claimants in the FII Group Litigation* (C-446/04, EU:C:2006:774). Begge sager blev afgjort på grundlag af en mulig tilsidesættelse af etableringsfriheden og de frie kapitalbevægelser som følge af skattemæssig forskelsbehandling af udlønning af udbytte mellem moder- og datterselskaber, alt efter hvorvidt de er hjemmehørende eller ej.

29 — Sagen, hvori der blev afsagt dom den 8.3.2001, *Metallgesellschaft m.fl.* (C-397/98 og C-410/98, EU:C:2001:134), er speciel, idet forpligtelsen til at betale renter ikke er accessorisk, men derimod er selve genstanden for sagsøgerens påstande i hovedsagen.

30 — Dom af 12.12.2006, *Test Claimants in the FII Group Litigation* (C-446/04, EU:C:2006:774, præmis 205).

31 — Dom af 19.7.2012 (C-591/10, EU:C:2012:478).

32 — *Ibidem*, præmis 26.

33 — Dom af 27.9.2012 (C-113/10, C-147/10 og C-234/10, EU:C:2012:591).

34 — Om fastsættelse af produktionsafgifterne i sukkersektoren for produktionsåret 2002/03, 2003/04, 2004/05 og 2005/06 (EUT 2009, L 321, s. 1).

35 — Punkt 3 i afgørelsen.

58. Efter at have anerkendt, at artikel 110 TEUF er til hinder for en national lovgivning, der indfører en forureningsafgift på import af motorkøretøjer fra andre medlemsstater, fortsatte Irimie-dommen³⁶ endelig i de andre dommes spor³⁷ og fastslog, efter en gengivelse af præmis 205 i dommen i sagen *Test Claimants in the FII Group Litigation*³⁸, at »der af EU-retten kan udledes et princip om, at medlemsstaterne er forpligtede til at tilbagebetale de afgiftsbeløb, som er opkrævet i strid med EU-retten, med rente«³⁹.

59. Domstolens praksis har dermed opstillet et princip i EU-retten, hvorefter tilbagebetaling af indtægter, der er blevet betalt med urette som følge af bestemmelser, der er i strid med EU-retten, ikke blot gør sig gældende for de beløb, der er blevet betalt med urette, men også for renterne heraf fra tidspunktet for betalingen af den uretmæssige indtægt. Førnævnte domme har et fælles træk: den omstændighed, at der foreligger en betalingsforpligtelse, der udspringer af en national (Irimie-dommen⁴⁰) eller EU-retlig (dommen i sagen *Zuckerfabrik Jülich m.fl.*⁴¹) bestemmelse, som efterfølgende erklæres for uanvendelig eller ugyldig, idet den har tilsidesat EU-retten.

60. Set ud fra denne synsvinkel respekterer tilbagebetalingen af såvel hovedstolen som renterne, uden at der sondres herimellem, EU-rettens forrang, som (bortset fra i undtagelsestilfælde og med forbehold af visse tidsbegrænsninger) ikke giver mulighed for at fastholde virkningerne af bestemmelser, der er i strid hermed, når de er erklæret uanvendelige eller ugyldige ved en dom fra Domstolen. Når der er tale om EU-retsakter, fastlægger artikel 264, stk. 1, TEUF navnlig, at såfremt et annulationssøgsmål findes berettiget, erklærer Den Europæiske Unions Domstol den anfægtede retsakt ugyldig. Heraf følger det, hvilket bekræftes a sensu contrario af samme artikels stk. 2, at »den annullerede retsakts virkninger« i princippet ikke kan bestå.

61. På dette tidspunkt kommer artikel 266 TEUF, som Wortmann påberåbte sig til støtte for sin påstand, i spil, for så vidt som den forpligter de af EU's institutioner, hvorfra den annullerede retsakt (i denne sag forordning nr. 1472/2006), som var genstand for *Brosmann-dommen*) hidrører, til at gennemføre »de til dommens opfyldelse nødvendige foranstaltninger«.

62. Ifølge Kommissionen har Wortmann ikke kompetence til at påberåbe sig en dom, der blev afsagt i en sag, som virksomheden ikke deltog i, så meget desto mindre som den dom, der erklærede forordning nr. 1472/2006 ugyldig, annullerede den »for så vidt den angår« de sagsøgende virksomheder. Indvendingen ville i teorien kunne antages, hvis Wortmann i forbindelse med fuldbyrdelsen af dommen gav sig til kende for den EU-institution, der vedtog nævnte forordning. Indvendingen kan imidlertid ikke antages for så vidt angår denne virksomheds kompetence til at påberåbe sig *Brosmann-dommen* ved de nationale myndigheder, eftersom Wortmann har en tæt forbindelse til forordning nr. 1472/2006 og til den sag, der mundede ud i en ugyldighedserklæring af forordningen, idet den var importør af det fodtøj, som blev eksporteret af *Brosmann* og *Seasonable* og pålagt den antidumpingtold, som Wortmann skulle betale.

63. Netop som følge af dens status som økonomisk aktør, der er umiddelbart berørt, og som kan drage fordel af annullationen af forordning nr. 1472/2006, har den tyske toldmyndighed ikke haft betænkeligheder ved efter *Brosmann-dommen* at tilbagebetale Wortmann den antidumpingtold, som den havde betalt i forbindelse med gennemførelsen af den pågældende forordning. Den omstændighed, at den ikke har handlet på samme måde for så vidt angår renterne af denne

36 — Dom af 18.4.2013 (C-565/11, EU:C:2013:250).

37 — *Ibidem*, præmis 28. Domstolen gentog i denne forbindelse, at »[d]ette tab [...] bl.a. [afhænger] af, hvor længe det i strid med EU-retten med urette betalte beløb ikke står til rådighed, og eksisterer således i princippet i perioden mellem datoen for den ikke-skyldige betaling af den omhandlede afgift og datoen for tilbagebetaling heraf«.

38 — Dom af 12.12.2006, *Test Claimants in the FII Group Litigation* (C-446/04, EU:C:2006:774).

39 — Dom af 18.4.2013, *Irimie* (C-565/11, EU:C:2013:250, præmis 22).

40 — Dom af 18.4.2013 (C-565/11, EU:C:2013:250).

41 — Dom af 27.9.2012 (C-113/10, C-147/10 og C-234/10, EU:C:2012:591).

uretmæssige betaling, skyldes udelukkende den forhindring, som toldkodeksens artikel 241 efter toldmyndighedens opfattelse udgjorde. Jeg understreger dog, at de tyske toldmyndigheder har draget de korrekte konsekvenser⁴² – om end kun delvist – som følger af ugyldighedserklæringen af forordning nr. 1472/2006, idet de har imødekommet den af Wortmann krævede tilbagebetaling.

64. Artikel 266 TEUF er i denne forbindelse en værdifuld lovgivningsmæssig retningslinje for de nationale myndigheders (og medlemsstaternes domstoles) adfærd, når de beløb, de har betalt med urette, stammer fra opkrævning af Unionens egne indtægter. Flere af de undersøgte domme (bl.a. Littlewoods Retail m.fl. og Zuckerfabrik Jülich m.fl.)⁴³ omhandler netop nogle af disse indtægter (moms og sukkerafgift).

65. Unionens egne indtægter (som omfatter antidumpingtold)⁴⁴ forvaltes ved hjælp af en ordning, hvor medlemsstaternes myndigheder varetager fastsættelsen og opkrævningen og fordeler indtægterne til Unionen. Staten fungerer dermed som et instrument for EU's institutioner. Denne omstændighed medfører, at de nationale myndigheder har en særlig tilknytning til en dom om annullation af en antidumpingtoldforordning, og understøtter behovet for, at retten tager højde for Domstolens praksis på dette område samt for gennemførelseskriterierne, som følger af artikel 266 TEUF.

66. Den specifikke retsakt vedrørende anvendelsen af antidumpingtolden, som de nationale myndigheder har vedtaget, er blot en gennemførelse af forordning nr. 1472/2006. Efter annullationen af dette retsgrundlag skal toldmyndigheden gennemføre de »nødvendige foranstaltninger« for, at den fastsættelse, som fulgte af forordningen, gøres virkningsløs med alle konsekvenserne heraf. Disse konsekvenser omfatter såvel tilbagebetaling af antidumpingtold, der er betalt med urette, som betaling af renter heraf fra tidspunktet for betalingen af den fastsatte told. Kun på denne måde er det muligt at genoprette den situation, som ville have gjort sig gældende, hvis gennemførelsen af den forordning, der efterfølgende blev annulleret, ikke havde fundet sted. Eftersom denne genopretning fandt sted efter et langt tidsrum, hvorunder Wortmann ikke kunne gøre brug af de pengebeløb, som virksomheden havde betalt med urette, kompenserer betalingen af renter desuden for, at den ikke har kunnet råde over denne del sin formue.

67. Den omstændighed, at forordning nr. 1472/2006 er ugyldig, medfører alt taget i betragtning en forpligtelse til både at godtgøre den antidumpingtold, som Wortmann har betalt, og forhøje dette beløb med renter. Kun således modvirkes alle virkninger af de tyske myndigheders toldfastsættelse, og alle konsekvenserne heraf afskaffes med tilbagevirkende kraft. Dette var Domstolens afgørelse i den sag, der blev afgjort ved dommen i sagen Zuckerfabrik Jülich m.fl.⁴⁵, som denne sag har et særligt sammenfald med.

42 — I sin dom af 1.6.2006, P & O European Ferries (Vizcaya) SA og Diputación Foral de Vizcaya mod Kommissionen (C-442/03 P og C-471/03 P, EU:C:2006:356), udtalte Domstolen, at annullationen af en beslutning fra Kommissionen »førte til, at beslutningen [...] bortfaldt med tilbagevirkende kraft i forhold til alle dens retssubjekter. En sådan dom om annullation har således en absolut virkning, der giver den fuld materiel retskraft«. Selv om omstændighederne ved den pågældende sag ikke er de samme som ved nærværende, er konstateringen i overensstemmelse med artikel 264 TEUF.

43 — Dom af 19.7.2012, Littlewoods Retail m.fl. (C-591/10, EU:C:2012:478), og af 27.9.2012, Zuckerfabrik Jülich m.fl. (C-113/10, C-147/10 og C-234/10, EU:C:2012:591).

44 — EU's almindelige budget for 2016 (EUT 2016, L 48, s. 1) indeholder i afsnittet »Egne indtægter« (s. 36) kapitel 12 om »Told og lignende i henhold til artikel 2, stk. 1, litra a), i afgørelse 2007/436/EF, Euratom«, som sammen med toldsatsene i den fælles toldtarif omfatter »anden told, som EU-institutionerne har fastsat eller skal fastsætte i forbindelse med handel med tredjelande«.

45 — Dom af 27.9.2012, Zuckerfabrik Jülich m.fl. (C-113/10, C-147/10 og C-234/10, EU:C:2012:591).

68. Disse »borgerrettigheder« er i henhold til dommen i sagen Zuckerfabrik Jülich m.fl.⁴⁶ ikke betingede af medlemsstaternes – som er forpligtede til at tilbagebetale hovedstol og renter – eventuelt manglende mulighed for at kunne kræve deres beløb via regres mod de EU-institutioner, som vedtog den annullerede forordning⁴⁷. I denne forbindelse kan jeg ikke se, hvorfor borgeren – som allerede har lidt formuemæssig skade som følge af fastsættelsen af en antidumpingtold, der i sidste ende ikke er gyldig – skulle pålægges dobbeltarbejde ved på den ene side at anmode den nationale myndighed om direkte tilbagebetaling af hovedstolen og på den anden side, således som Kommissionen synes at foreslå, at anvende artikel 340 TEUF til at gøre krav på renterne ved at anlægge sag mod Den Europæiske Unions institutioner vedrørende ansvar uden for kontraktforhold.

69. Der er efter min opfattelse heller ikke overbevisende argumenter for en konstatering af, at begyndelsestidspunktet for beregningen af renter skal være datoen for afsigelsen af Brosmann-dommen eller, i sidste instans, fra datoen for sagens anlæggelse. For så vidt angår sidstnævnte opfattelse udtalte Domstolen i Irimie-dommen⁴⁸, at EU-retten »er til hinder for en national ordning [...], der begrænser de renter, som ydes i forbindelse med tilbagebetalingen af en afgift, der er opkrævet i strid med EU-retten, til de renter, som påløber fra dagen efter datoen for fremsættelse af kravet om tilbagebetaling af denne afgift«.

70. Baggrunden for denne udtalelse er, at den afgiftspligtige person – såfremt den modsatte regel gjorde sig gældende – ville blive frarøvet den passende kompensation for det tab, som han påførtes ved betalingen af den afgift, der er i strid med EU-retten, og som »[...] bl.a. [afhænger] af, hvor længe det i strid med EU-retten med urette betalte beløb ikke står til rådighed, og eksisterer således i princippet i perioden mellem datoen for den ikke-skyldige betaling af den omhandlede afgift og datoen for tilbagebetaling heraf«⁴⁹. Efter min opfattelse kan disse betragtninger finde tilsvarende anvendelse på de skyldige renter, når der er tale om tilbagebetaling af told, der er betalt i henhold til en antidumpingtoldforordning, som Domstolen har erklæret ikke er i overensstemmelse med EU-retten. I disse tilfælde udspringer betalingspligten direkte af EU-retten, dvs. ipso iure, uden at dens opståen er forbundet med et specifikt påkrav om at betale de renter, der knytter sig til hovedstolen.

71. Af lignende årsager er jeg heller ikke af den opfattelse, at begyndelsestidspunktet for beregningen af renter i dette tilfælde skal fastsættes til datoen for afsigelsen af Brosmann-dommen (den 2.2.2012). Det er korrekt, at Domstolen i forbindelse med de særlige omstændigheder i dommen i sagen Kommissionen mod IPK International⁵⁰ udtalte, at betalingen af morarenter er »en foranstaltning til opfyldelse af annullationsdommen som omhandlet i artikel 266, stk. 1, TEUF«⁵¹, og at dette ikke

46 — Det fremgår af afgørelsens punkt 3, in fine, at »[e]n national ret [ikke] kan [...] gøre brug af sin skønsbeføjelse til at afvise, at der skal betales renter af beløb, som en medlemsstat har opkrævet på grundlag af en ugyldig forordning, med den begrundelse, at denne medlemsstat ikke vil kunne gøre krav på tilsvarende renter af Den Europæiske Unions egne indtægter«.

47 — Spørgsmålet, som den italienske regering har frembragt i sine anbringender, om, hvorvidt de tyske myndigheder kan tage retsmidler i anvendelse mod EU-institutionerne for at søge tilbagebetaling af det beløb, som de skal tilbagebetale til de parter, der betalte antidumpingtold i henhold til den ugyldige forordning, ligger uden for rammerne af denne præjudicielle forelæggelse.

48 — Dom af 18.4.2013 (C-565/11, EU:C:2013:250).

49 — Ibidem, præmis 28.

50 — Dom af 12.2.2015 (C-336/13 P, EU:C:2015:83). Sagen vedrørte en afgørelse fra Kommissionen om at gøre støtte, som IPK var blevet tildelt, virkningsløs. Som følge heraf modtog denne virksomhed ikke længere visse støttebeløb og var forpligtet til at tilbagebetale udbetalte støttebeløb med renter. Eftersom afgørelsen blev annulleret, betalte Kommissionen de skyldige beløb samt de beløb, som IPK havde tilbagebetalt, forhøjet med »udligningsrenter« for perioden forud for datoen for annullationsdommen.

51 — Ibidem, præmis 30.

gjorde sig gældende for »tildelingen af udligningsrenter [...], [som henhører] under artikel 266, stk. 2, TEUF, der henviser til artikel 340 TEUF«⁵², idet »[betalingen af morarenter] tilsigter at yde en fast kompensation for ikke at kunne råde over en fordring og at tilskynde debitor til at opfylde annullationsdommen hurtigst muligt«⁵³.

72. Dommen i sagen Kommissionen mod IPK International (af 12.2.2015, C-336/13 P, EU:C:2015:83) skal efter min opfattelse ses i lyset af de særlige omstændigheder i den pågældende sag. I modsat fald kan der ske et skred i Domstolens praksis, som jeg har gengivet i de foregående punkter⁵⁴. Der gælder dermed et princip, hvorefter indtægter, der er betalt med urette til de nationale myndigheder (toldmyndigheder i dette tilfælde), som udspringer af uanvendelige eller ugyldige bestemmelser, i henhold til EU-retten, medfører, at den, der har betalt dem, har ret til tilbagebetaling af såvel de beløb, der er blevet betalt med urette, som renterne heraf fra tidspunktet for den pågældende betaling.

73. For så vidt angår de øvrige indvendinger mod, at retten til tilbagebetaling gør sig gældende for skyldige renter som følge af, at de betalte pengebeløb ikke har været til rådighed, er det tilstrækkeligt at konstatere, at der ikke er blevet ført bevis for, at den, der betalte antidumpingtold (Wortmann), har opnået en hypotetisk ugrundet berigelse ved at overvælde disse beløb på tredjemand. Desuden blev denne omstændighed end ikke gjort gældende i forbindelse med hovedstolen af den tyske toldmyndighed, som uden betænkeligheder tilbagebetalte det indbetalte beløb til Wortmann. Denne indvending kan på ingen måde gøres gældende for at afvise at betale renter, som i sidste ende påløber som følge af, at den betalende part ikke har kunnet råde over de indbetalte pengebeløb, mens de – objektivt set – blev tilbageholdt af myndigheden med urette.

V – Forslag til afgørelse

74. På baggrund af de ovenstående overvejelser foreslår jeg, at Domstolen besvarer det af Finanzgericht Düsseldorf (domstolen i skatte- og afgiftsretlige sager i Düsseldorf, Tyskland) forelagte spørgsmål således:

»Toldmyndighedernes forpligtelse til at tilbagebetale de pengebeløb, som en importør med urette har betalt i form af antidumpingtold, som blev indført ved en forordning, der er blevet erklæret ugyldig af Domstolen, omfatter betaling af dertilhørende renter, som påløber fra tidspunktet for betalingen af disse pengebeløb.«

52 — Ibidem, præmis 37.

53 — Dom af 12.2.2015, Kommissionen mod IPK International (C-336/13 P, EU:C:2015:83, præmis 30). I præmis 37 og 38 begrundes Domstolen, hvorfor den vurderer, at de skyldige renter her er morarenter og ikke udligningsrenter, og tilføjer: »Denne rentetype [udligningsrenter] tilsigter nemlig at kompensere for den tid, der medgår frem til retsinstansernes fastsættelse af skadesbeløbet, uanset enhver forsinkelse, der kan tilskrives debitor.« Denne begrundelse bliver endnu mere tydelig, når den suppleres af punkt 92 i generaladvokat Bots forslag til afgørelse [Kommissionen mod IPK International (C-336/13 P, EU:C:2014:2170)]: »Som følge af annullationens ex tunc-virkning var Kommissionen således forpligtet til at betale et bestemt, fastlagt og forfaldent hovedkrav bestående af de beløb, der skulle betales eller tilbagebetales til IPK. IPK's fordring udløste således morarenter, der, hvad angik det beløb, der skulle betales, løb fra IPK's fremsættelse af kravet, og hvad angik det beløb, der skulle tilbagebetales, fra IPK's betaling til Kommissionen.«

54 — Jf. punkt 46 ff.